

ДЕМОГРАФИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ЗА 2023 ГОДИНА

Увод

Аналогично на статистиката на населението бизнес демографията описва жизнения цикъл на предприятията - от тяхното раждане, през оцеляването и развитието, до смъртта им. По-конкретно, бизнес демографията представя данни за активните, новородените и умрелите предприятия, относителния дял на оцелелите предприятия, както и данни за промяната на заетостта в тях.

Националният статистически институт участва в хармонизираното статистическо изследване на Европейската комисия (ЕК) за демография на предприятията от 16 години, като от 2010 г. всички показатели са изчислени съгласно Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008).

Регламент № 2019/2152 на Европейския парламент (ЕП) и на Съвета от 27 ноември 2019 г. за европейската бизнес статистика и Регламент за изпълнение № 2020/1197 на ЕК създават общата рамка за събиране, обхват, изготвяне, предоставяне и оценка на хармонизирани статистически данни за всички области на бизнес статистиката, включително и за демографията на предприятията в ЕС.

Регламентът разширява обхвата на наблюдаваните досега 13 сектора от В до N на КИД - 2008¹ с четири нови сектора Р - „Образование“, Q - „Хуманно здравеопазване и социална работа“, R - „Култура, спорт и развлечения“ и S - „Други дейности“, от същата класификация.

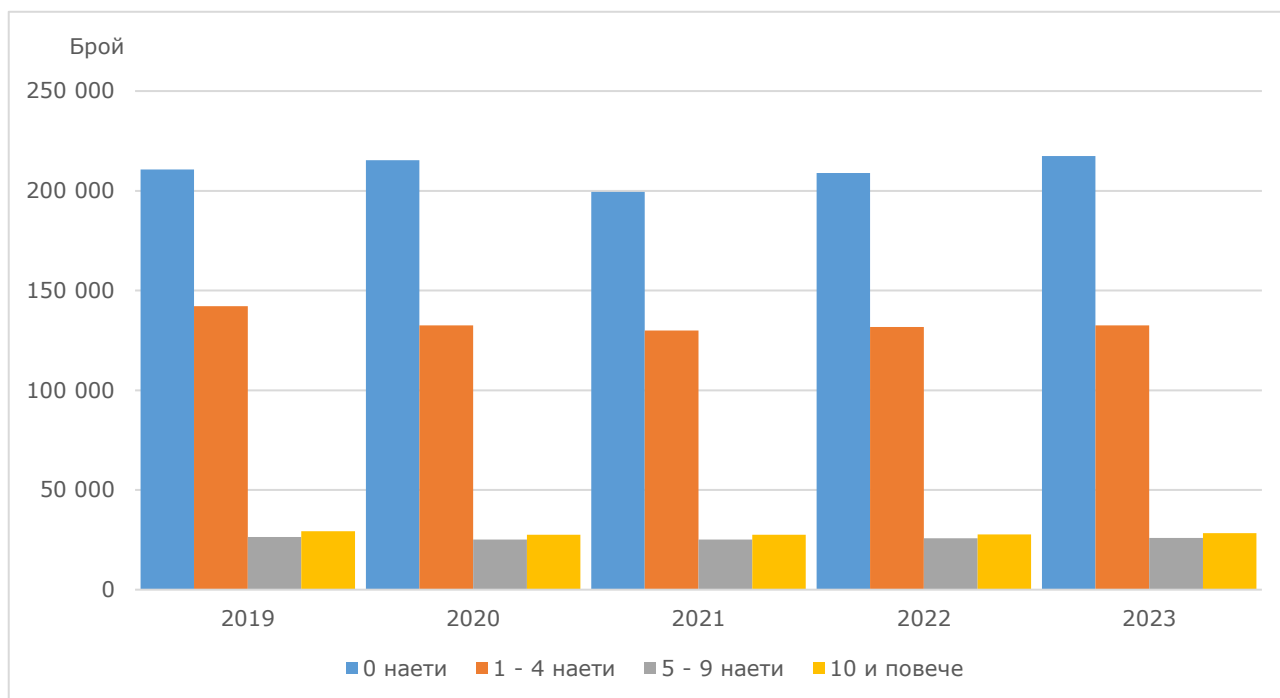
Настоящото прессъобщение представя информация от изследването на демографските събития на предприятията в България за 2023 г. и проследява динамиката им за петгодишен период (2019 - 2023 г.).

¹ <https://www.nsi.bg/sites/default/files/publications/KID-2008.pdf>

Общ преглед на активните предприятия и заетите в тях лица

През 2023 г. броят на активните предприятия в България е 404 257, което е с 2.6% повече в сравнение с предходната 2022 година.²

Фиг. 1. Активни предприятия според броя на наетите лица

В периода 2019 - 2023 г. най-голям е относителният дял на активните предприятия без наети лица³ (0 наети), като през 2023 г. достига 53.8% от всички активни предприятия. Следва групата „1 - 4 наети лица“ с 32.8%, а най-нисък е дялът на предприятията в групата „5 - 9 наети лица“ - 6.4%.

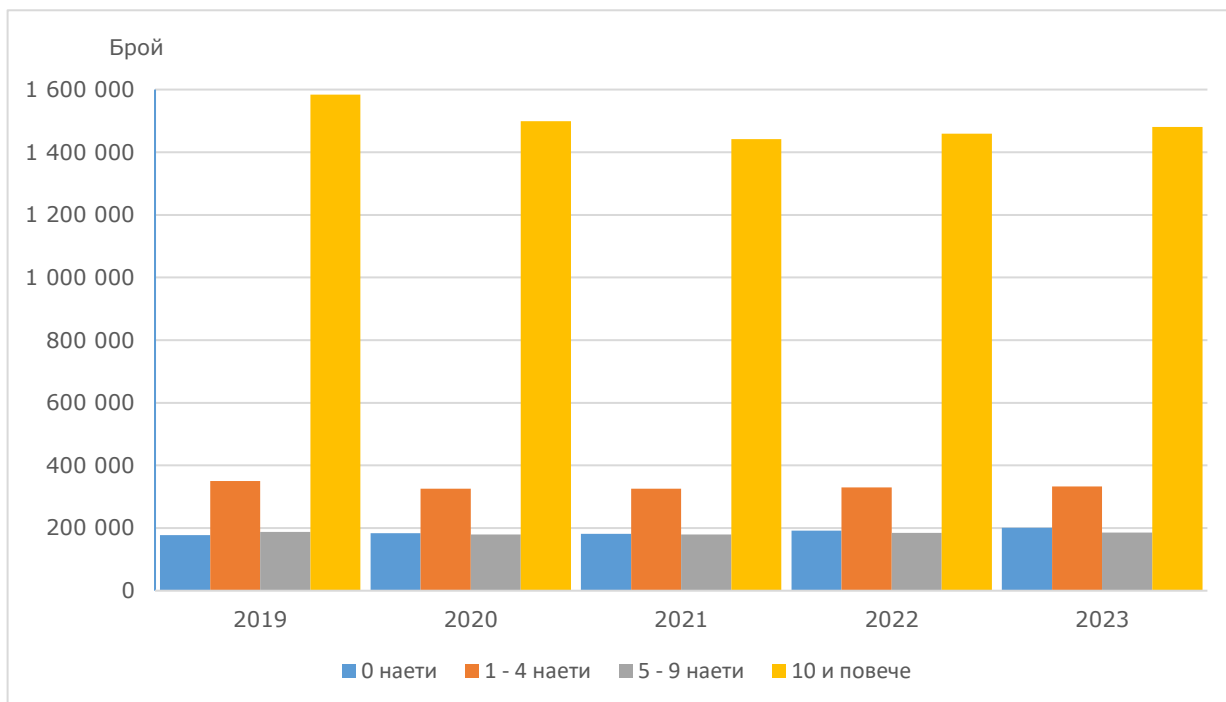
Заетите лица⁴ в групата „10 и повече наети лица“ съставляват 68.0% от общия брой на заетите в същия период, докато дялът на предприятията в тази група е едва 7.1% от всички активни предприятия. Същевременно големият брой активни предприятия в групата „0 наети лица“ формира само 8.5% от общия брой на заетите в страната (виж фиг. 2).

² Броят на предприятията, класифицирани в секторите от В до S на Класификацията на икономическите дейности (КИД) - 2008, без раздел 94 (Дейности на организации с нестопанска цел).

³ Наети лица са тези, които работят за работодател въз основа на трудов договор и получават компенсация под формата на заплата, хонорар или възнаграждение в натура.

⁴ Заети лица в едно предприятие са всички наети лица, както и работещите собственици.

Фиг. 2. Заети лица в активните предприятия според броя на наетите лица

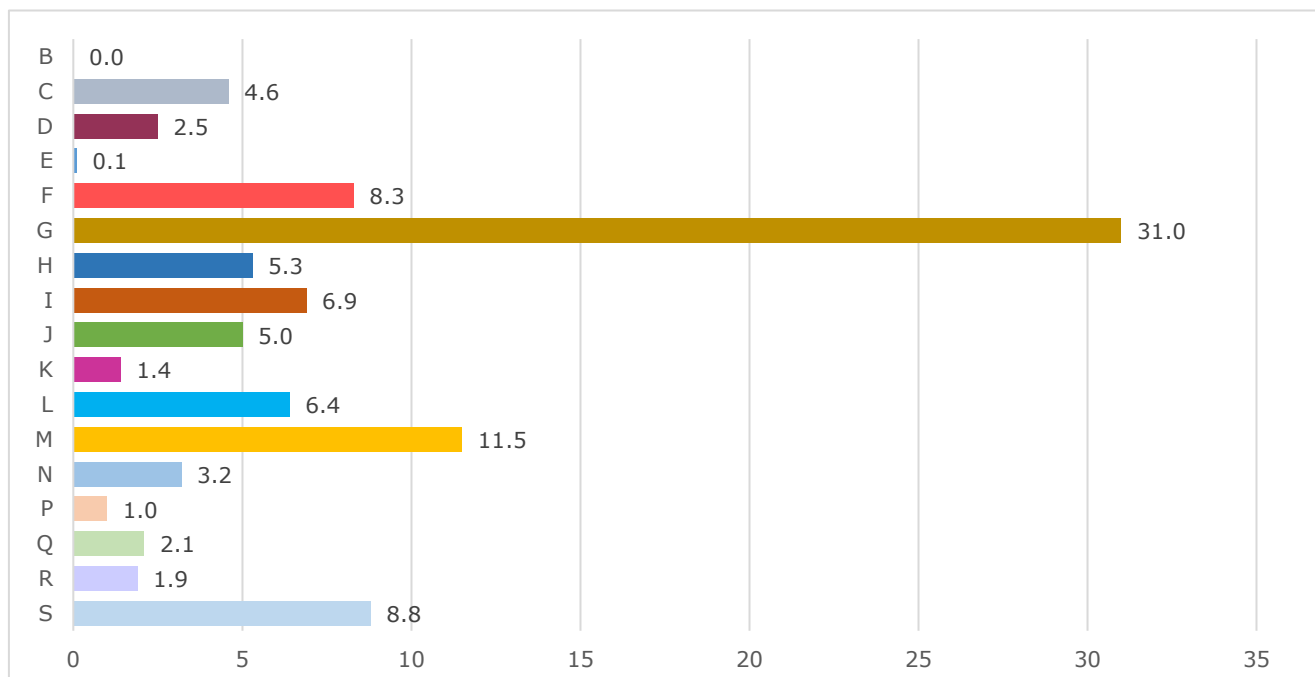
Новородени предприятия

През 2023 г. новородени са 43 353 предприятия, което представлява 10.7% от общия брой предприятия в разглежданите сектори на икономиката. За периода 2019 - 2023 г. средногодишно са се раждали 10.2% от активните предприятия.

Структурата на родените предприятия по икономически сектори остава относително стабилна през последните пет години, като тази структура се запазва и през 2023 г. (виж фиг. 3). С най-висок относителен дял са новородените предприятия в сектор G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ - 32.6%, а с най-нисък - в сектор B - „Добивна промишленост“ - под 0.1%.

ДЕМОГРАФИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ЗА 2023 ГОДИНА

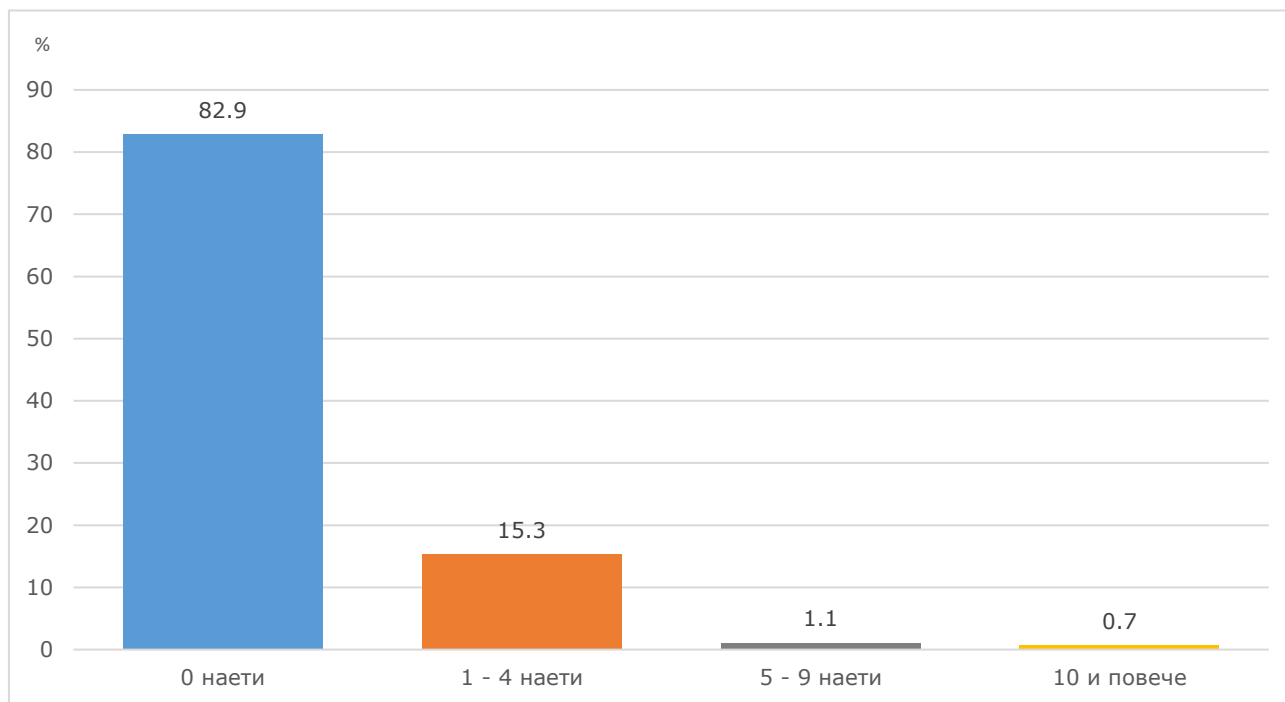
**Фиг. 3. Структура на родените през 2023 г. предприятия
по икономически сектори**

B	Добивна промишленост
C	Преработваща промишленост
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива
E	Доставяне на води; Канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
F	Строителство
G	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети
H	Транспорт, складиране и пощи
I	Хотелиерство и ресторантьорство
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения
K	Финансови и застрахователни дейности
L	Операции с недвижими имоти
M	Професионални дейности и научни изследвания
N	Административни и спомагателни дейности
P	Образование
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа
R	Култура, спорт и развлечения
S	Други дейности

През наблюдавания период (2019 - 2023 г.) най-голям е броят на новородените предприятия, които не са наемали работна ръка (виж фиг. 4). През 2023 г. в групата „0 наети“ попадат 35 953 новородени предприятия, следвани от групата „1 до 4 наети“ - 6 614, докато в групата с 10 и повече наети лица - само 290.

Фиг. 4. Структура на родените през 2023 г. предприятия според броя на наетите лица

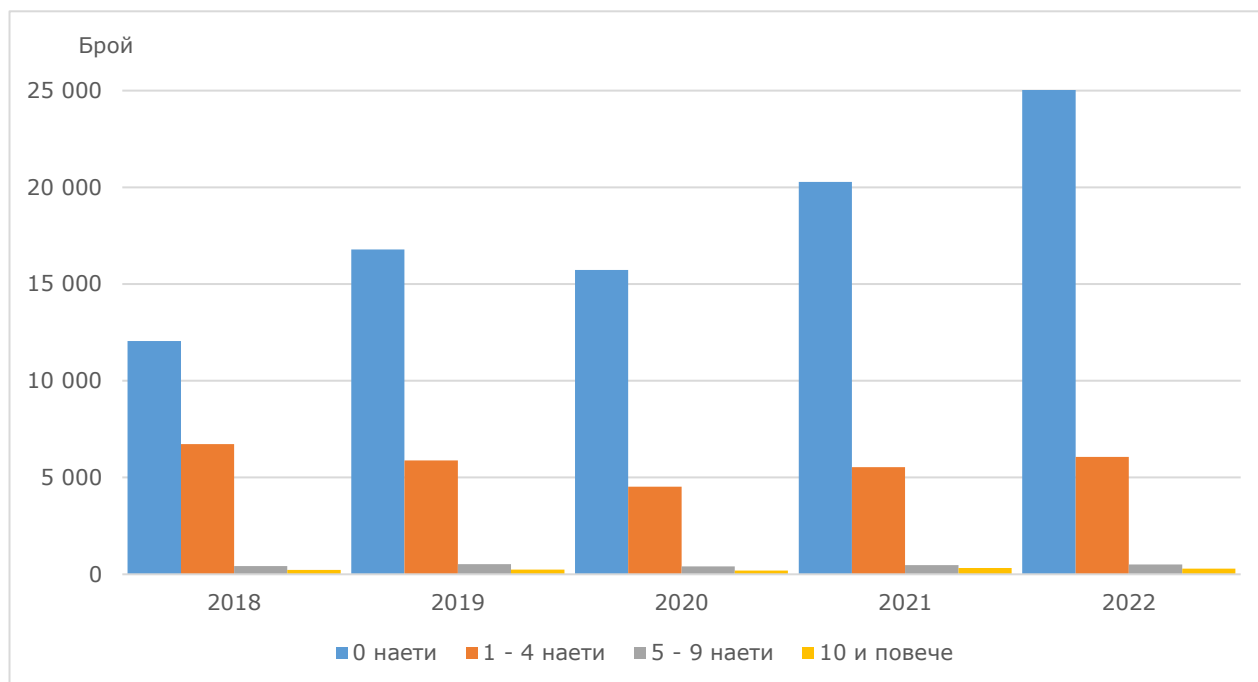

Оцелели предприятия

Успешно преживели 2023 г. са 32 154, или 81.5% от всички новородени предприятия през 2022 г., като с най-висок относителен дял е групата „1 - 4 наети лица“ - 90.3%.

От 2018 г., с отдалечаване от годината на раждане, се наблюдава тенденция на намаляване на броя на оцелелите предприятия и за четирите групи според броя на наетите в тях. Делът на предприятията, родени през 2018 г. и все още активни пет години по-късно, е 4.8%, докато делът на родените през 2022 г. и активни през 2023 г. е 8.0% от общия брой на активните предприятия през 2023 г. (виж фиг. 5).

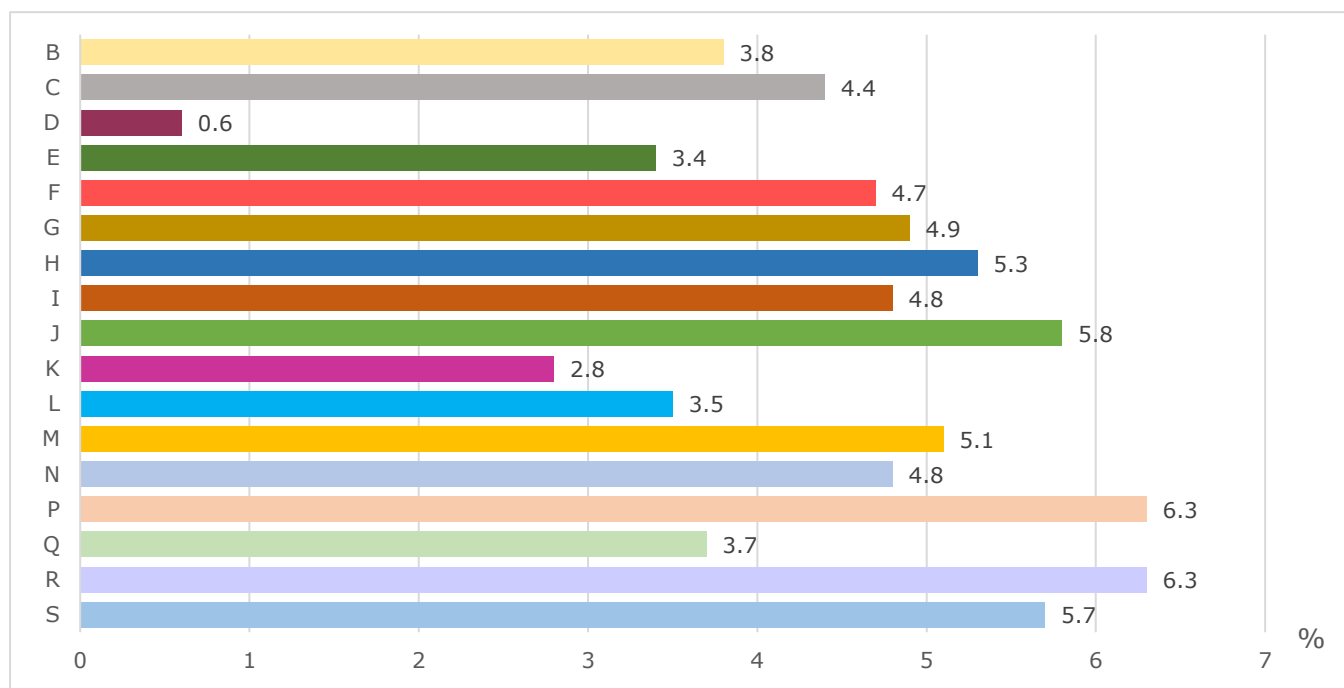
Фиг. 5. Предприятия, родени през периода 2018 - 2022 г. и оцелели през 2023 г., по брой наети лица

Наблюдението показва, че по икономически дейности най-жизнеспособни са предприятията от сектор Р - „Образование“ и сектор R - „Култура, спорт и развлечения“, в които делът на оцелелите през петгодишния период е 6.3%. Стойността на този показател е най-ниска за предприятията от сектор D - „Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива“ - 0.6% (виж фиг. 6).

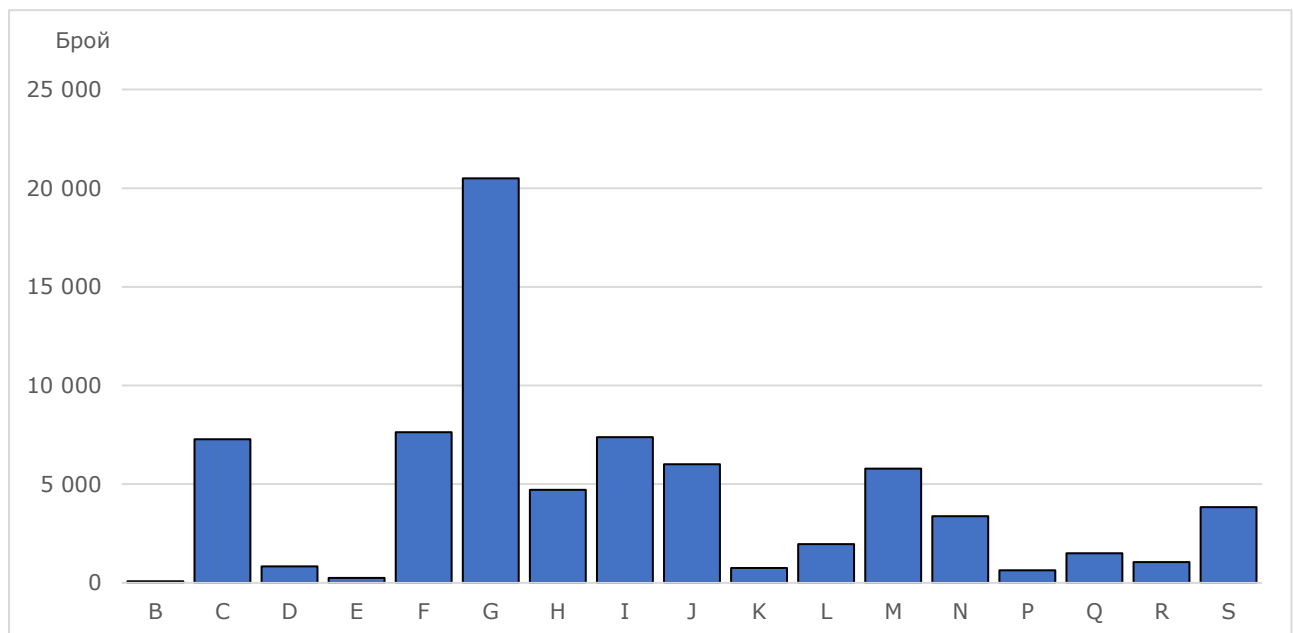
ДЕМОГРАФИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ЗА 2023 ГОДИНА

Фиг. 6. Относителен дял на родените през 2018 г. и оцелели през 2023 г. предприятия по икономически сектори

Общият брой на заетите лица в родените през 2022 г. и оцелели през 2023 г. предприятия е 73 580 души, като 58.2% от тях са концентрирани в четири от наблюдаваните седемнадесет икономически сектора: G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“ - 27.9%, F - „Строителство“ - 10.4%, I - „Хотелиерство и ресторантьорство“ - 10.0% и C - „Преработваща промишленост“ - 9.9% (виж фиг. 7).

Фиг. 7. Заети лица в родените през 2022 г. и оцелели през 2023 г. предприятия по икономически сектори

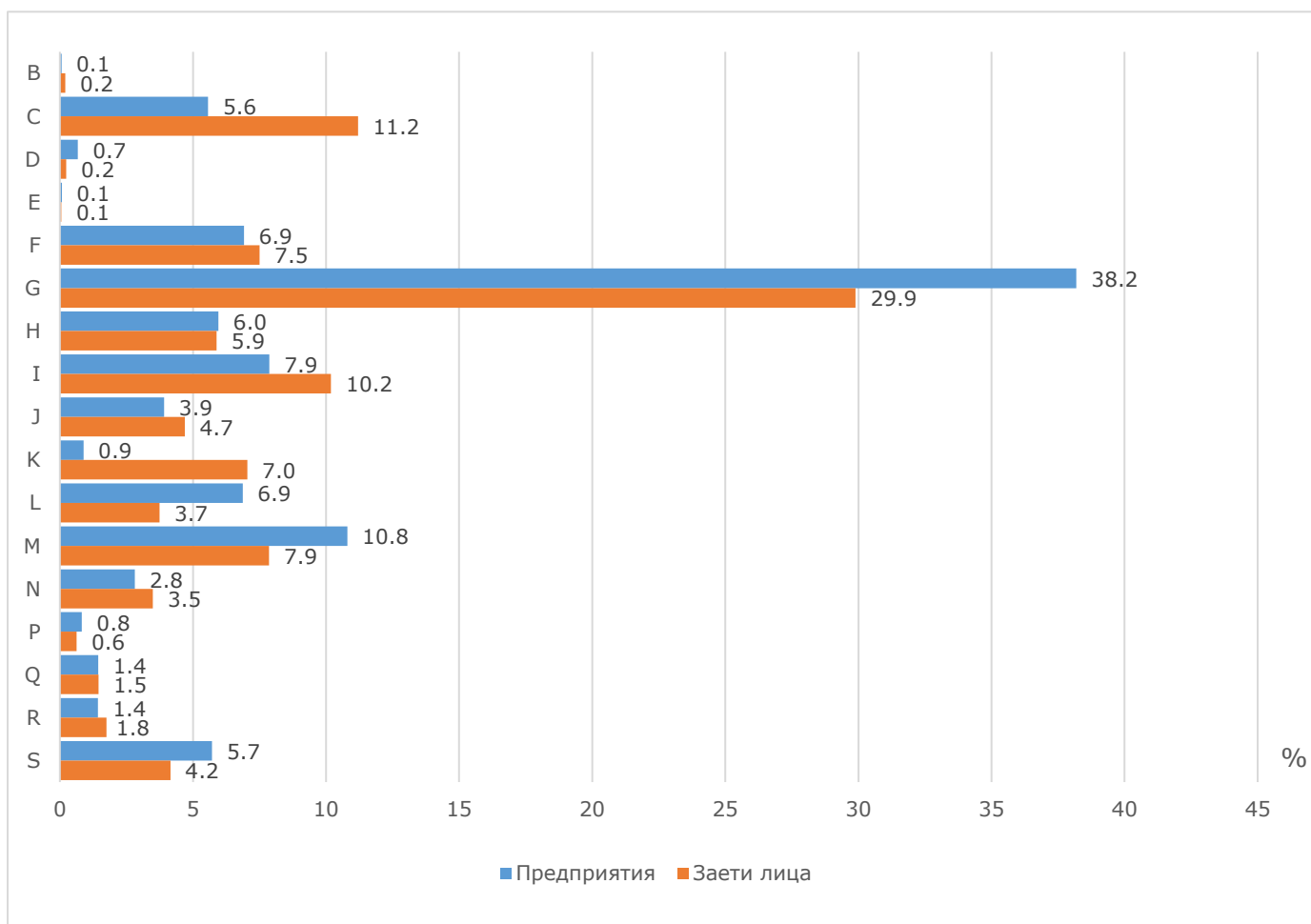
Разпределението на заетостта при родените през 2022 г. и оцелели през 2023 г. предприятия, по групи наети лица е следното:

- 0 наети - 42.4%;
- 1 - 4 наети - 27.6%;
- 5 - 9 наети - 7.3%;
- 10 и повече наети - 22.7%.

Умрели предприятия

През 2022 г. са умрели 32 898 предприятия⁵, или 8.3% от активните предприятия през същата година, в резултат на което 2.4% от заетите са загубили работните си места. Най-висок - 38.2%, е делът от умрелите предприятия от сектор G - „Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети“. Най-жизнеспособни са предприятията от сектор B - „Добивна промишленост“, като при тях умрелите предприятия са под 0.1% (виж фиг. 8).

Фиг. 8. Структура на умрелите през 2022 г. предприятия и заетите в тях лица по икономически сектори

⁵ Данните за 2022 г. са втори предварителни, което се дължи на методологията за определянето им. Умрелите предприятия в годината (t) са такива, които са били активни в годината (t) и не са били активни нито в годината (t+1), нито в годината (t+2).

МЕТОДОЛОГИЧНИ БЕЛЕЖКИ

Обект на изследването

Обект на изследването е статистическата единица „предприятие“, дефинирано в Регламент на ЕП и на Съвета № 696/93 от 15 март 1993 г. като „... най-малкото обединение на юридически лица, което е организационна единица, произвеждаща стоки или услуги и възползваща се от определено ниво на автономност при вземане на решения, особено при разпределение на текущите си ресурси...“.

Цел на изследването

Основна цел на изследването по демография на предприятията е да се оцени броят на активните предприятия и заетите и наетите лица в тях. Това осигурява ценна информация за продължителността на живота на предприятията по вид и големина, брой и вид на умрелите предприятия, темпове на растеж, годишни коефициенти на оцеляване на предприятията. Тези данни допълват структурната бизнес статистика и формират основата за претегляне и извличане на други статистики, изучаващи предприятията.

Обхват на изследването

Демографските данни за предприятията се основават на информация от Бизнес регистъра, поддържан в НСИ, който съдържа всички активни предприятия на територията на Република България. При избора на предприятия за съответните години не е прилаган лимит по отношение на големината им (брой на заетите лица, брой на наетите лица или размер на оборота). Демографските данни в изследването са базирани изцяло на предприятия, които са регистрирани и са били активни поне през една година от изследвания период.

ДЕМОГРАФИЯ НА ПРЕДПРИЯТИЯТА ЗА 2023 ГОДИНА

ИЗПОЛЗВАНИ КЛАСИФИКАЦИИ

Класификация на икономическите дейности (КИД - 2008)

Код	Наименование
B	Добивна промишленост
C	Преработваща промишленост
D	Производство и разпределение на електрическа и топлинна енергия и на газообразни горива
E	Доставяне на води; канализационни услуги, управление на отпадъци и възстановяване
F	Строителство
G	Търговия; ремонт на автомобили и мотоциклети
H	Транспорт, складиране и пощи
I	Хотелиерство и ресторантьорство
J	Създаване и разпространение на информация и творчески продукти; далекосъобщения
K	Финансови и застрахователни дейности
L	Операции с недвижими имоти
M	Професионални дейности и научни изследвания
N	Административни и спомагателни дейности
P	Образование
Q	Хуманно здравеопазване и социална работа
R	Култура, спорт и развлечения
S	Други дейности

Групировки на предприятията според броя на наетите в тях лица

- E0** Предприятия с 0 наети лица
- E1T4** Предприятия с 1 до 4 наети лица
- E5T9** Предприятия с 5 до 9 наети лица
- EGE10** Предприятия с 10 или повече наети лица

ИЗПОЛЗВАНИ ТЕРМИНИ

Наети лица - в контекста на структурната бизнес статистика наети лица са тези, които работят за работодател въз основа на трудов договор и получават компенсация под формата на заплата, хонорар или възнаграждение в натура.

Заети лица - в контекста на структурната бизнес статистика заетите лица в едно предприятие включват всички наети лица, както и работещите собственици.

Родени предприятия - родените предприятия обхващат всички нововъзникнали активни икономически субекти през изследвания период независимо от това дали са с работодател, или не.

Оцелели предприятия - оцелели са тези предприятия, които са активни както преди, така и след определено бизнес демографско събитие. Предприятието може да се промени по някакъв начин, например от гледна точка на икономическата активност, размера, собствеността или мястото, на което извършва дейността си, но то продължава да бъде активно.

Умрели предприятия - умрелите предприятия обхващат всички икономически субекти през изследвания период независимо от това дали са с работодател, или не.